

Dyslexi och andra läs- och skrivsvårigheter

Läsning och skrivning är komplicerat

När vi växer upp lär vi oss tala genom att umgås med andra som talar.

Men att lära sig läsa och skriva är inte lika naturligt. Skriftspråket är en komplicerad uppfinning, som kräver mycket av våra förmågor.

Olika orsaker till läs- och skrivsvårigheter

Läs- och skrivsvårigheter beror ofta på en funktionsnedsättning. Det kan handla om språkstörning, koncentrationssvårigheter eller intellektuell funktionsnedsättning.

En annan orsak kan vara ett nedsatt arbetsminne, som kanske innebär att du inte kommer ihåg hur meningen började när du kommer till slutet.

Ofta beror läs- och skrivsvårigheter på dyslexi. Personer med dyslexi har svårt att snabbt koppla bokstävernas utseende till hur de låter. Det brukar kallas för nedsatt fonologisk förmåga.

Läs- och skrivsvårigheter är vanligt

Enligt en internationell undersökning har nästan 30 procent av vuxna i Sverige låg läsfärdighet. 13 procent har stora svårigheter att läsa. Med läsfärdighet menas "förmågan att förstå, värdera och använda skriven text för att delta i samhället, nå sina mål och utveckla sina kunskaper" (PIAAC 2011/2012).

Undersökningen tar inte upp skrivförmågan. Men nästan alla som har lässvårigheter har också skrivsvårigheter. Och tvärt om. En del upplever dock att antingen läsningen eller skrivningen är enklare än den andra.

En halv miljon svenskar har dyslexi

En vanlig uppskattning är att mellan 5 och 8 procent av befolkningen har dyslexi, eller specifika läs- och skrivsvårigheter som det också kallas. Eftersom dyslexi är ärftligt har ofta flera familjemedlemmar liknande svårigheter. Det är inte ovanligt att den som har dyslexi också har räknesvårigheter (dyskalkyli), adhd eller autism.

Dyslexi har inte med intelligens att göra. Många med dyslexi har blivit framgångsrika även inom yrken som kräver mycket läsande och skrivande. De har helt enkelt lärt sig hantera text på ett sätt som passar deras förmågor.

Utredning av läs- och skrivsvårigheter

För att du säkert ska veta vad dina läs- och skrivsvårigheter beror på behöver du göra en utredning. Logopeder gör utredningar och kan ställa en medicinsk diagnos. Men tyvärr ser rätten till logopedutredning olika ut beroende på var i landet du bor. Speciallärare och specialpedagoger gör pedagogiska utredningar av läs- och skrivsvårigheter.

Rätt träning ger resultat

Med rätt stöd och övning kan du som har svårigheter träna upp din läs- och skrivförmåga. Ju tidigare insatser, desto bättre möjligheter att lyckas. Det finns metoder för att upptäcka barn i riskzonen för läs- och skrivsvårigheter redan innan barnet börjat skolan.

Med genomtänkta språklekar kan små barn öva sin språkliga medvetenhet och förmåga. För skolbarn med dyslexi ger strukturerad träning på kopplingen mellan bokstäver och språkljud bäst resultat. Det är viktigt att använda fungerande metoder och att träna lagom mycket. Att traggla utan framgång leder bara till att eleven tappar lust och ork.

Elever som har svårt att klara skolans krav har rätt till stöd. Enligt skollagen har alla elever rätt att utvecklas så långt det är möjligt, utifrån sina förutsättningar. Det betyder att rätten till stöd fortsätter även när eleven fått godkänt betyg.

Med hjälpmedel kan du nå långt

Träning är viktig och ger resultat. Men trots träning fortsätter många med läs- och skrivsvårigheter att läsa långsamt. Livet ut kan de vara osäkra på hur ord ska stavas. Du som har läs- och skrivsvårigheter kan därför behöva lägga ner betydligt mycket mer tid och energi för att nå samma resultat som andra.

Tack och lov finns det hjälpmedel. Du kan lyssna på inlästa böcker eller använda talsyntes för att ta till dig texter. Det finns särskilda rättstavningsprogram utvecklade för personer med dyslexi. Många uppskattar funktioner som gör det möjligt att tala in text.

Med rätt hjälpmedel kan du alltså komma förbi många svårigheter. En positiv sideeffekt av att använda hjälpmedel är att du samtidigt blir bättre på att hantera det skrivna språket.

Vanliga tecken på dyslexi

Vid läsning är det vanligt att

- läsa långsamt
- läsa fel på ord som liknar varandra
- gissa på vissa ord
- bli trött av att läsa
- tappa koncentrationen
- ha svårt att minnas det du läst.

Vid skrivning är det vanligt att

- stava fel
- tappa ändelser
- kasta om bokstäver.

Annat som ofta är svårt är att

- skilja på höger och vänster
- lära sig multiplikationstabellen.

Om Dyslexiförbundet

- Vi finns för dig som har svårt att läsa, skriva eller räkna, dina anhöriga och andra intresserade.
- Vi är ett förbund för barn, unga och vuxna.
- Vi är cirka 6 000 medlemmar.
- Vi bedriver verksamheter i ett 40-tal föreningar runt om i landet.
- Vårt rikskansli finns i Stockholm.

Vad kostar medlemskapet per år?

- Vuxen: 250 kr
- Familj: 250 kr för huvudmedlem och 25 kr för övriga i familjen
- Ungdom under 26 år i eget hushåll: 125 kr
- Pensionär: 200 kr

Så här enkelt blir du medlem

1. Gå in på www.dyslexi.org
2. Klicka på knappen "Bli medlem"
3. Fyll i formuläret.

Det går också bra att använda QR-koden här intill eller att ringa på 08-665 17 00.

Dyslexiförbundet